

עין משפט ו גר מצוה

מן א מיי פ"ו מהל' בית המדרש הל' ו':

מן ב מיי" טס פ"ה הי"ג:
י"ג ג מיי" טס הל' יב:
יח ד מיי" טס פ"ו הל"ג:
יט ה מיי" טס פ"ה הל"ד:

א ו מיי פ"ב מהל' בית המדרש הל' ה':

ב ז מיי" טס הל' ו' ז:
ג ה מיי" טס הלכה ט:

תורה אור השלם

1. הָאֱרָאֵל וְהָאֲרִיאֵל (וְהָאֲרִיאֵלוּ) שְׁמוֹת עֲשָׂרָה אֲנָךְ בְּשֵׁמוֹת עֲשָׂרָה רַחֲבֵי רְבָעוֹת אֶל אַרְבַּעַת רְבָעוֹת; יַחְזָקֵל מִגַּטוֹ

שיטה מקובצת

א[הדרום תיבות מן הצפון נמוק:

פ' הרא"ש

ו **וּפְתוּחוֹת לַעֲרוֹת נִשְׁבָּו**, כי העזרה היתה גבוה מערות נשים ד' אמות וחיצי של ט"ו מעלות; **אורך קל"ה אמה**. מן הצפון לדרום על רוחב י"א ממורה למערב וכן עזרת כהנים עד המזבה ואין ישראל נכנס שם אלא לצדדו; **וראשי פספסין**. כלונסאות: מעלה היתה גבוהה אמה. בעזרת כהנים (ה') והרוכן נתון עליה; מקום המיחה לשיר כתיב ביהווקאל (מ"ב י"ב) הגדרת הגינה מתורגם ודוכן לואי. גדרת (כ) בנין גדר אבנים שעליו נותנים ומשוררים; היתה אורך קכ"ו. ממורה למערב: ע"י רוחב קל"ה. מצפון לדרום: וש"ש עשרה (השתחויות) היו שם. בעזרה מקום מיוחד לכל השתחוואה והשתחוואה כנגד י"ג פרוצות כדיתן לעיל ואבאי יוסי בן חזן פליג ואמר כנגד י"ג עפרים תקנו השתחוואות ואכל כל שער ושטיח היו משתחוין; שער הדקף, שרדן שם היו מביאין עצים למערכה; שער המבורות, הוא שער הקיבן לדעיל; שבו הרים פספסין. (היו) כדאיחא בימאי דף ג' ע"ש הקיבן, והו שער הקיבן שבצפון לדעיל: שער הנשיים. שם נכנסות נשים לטמון על קרבנות לרבי יוסי ולרבי יהודה לעבוד על קרבנן; שער השיר. (למון) על קרבנות כלי השיר כי היה טמון לבית המבחשים כדאמרין בסוף תמיד שגמרו על השולחן החלבית ומנחת: שבו יצא יבנות.

כשהולחו נבוכדנצר נכנס להשתחוות ונטל רשות ויצא דרך אותו שער.

ובית הניצוץ ובית המוקד היו מאלו השערים אלא

לה: ר"מ

א ב המזבה נו' עלה אמה וכנס אמה עלה ה' וכנס אמה. הכניסות (סנה (בשנה) אצל עלה שלישי זה מקום הקרנות שלא היה שם כניסה לח חקשיז ואותן ג' כמזבות במקרא וג' אמות קוממו משפת סוכב ולמעלה ושנויות הן צפ' איהו מקומן (דף נד.). וזו סוכב. וחזר ומציא מלבן של כ"ח על כ"ח וגבשו (ט' אמה זהו מקום מערכה וחזר ומציא מלבן אמה על אמה וגבשו אמה זהו קרן וכן לכל קרן (כ) וקרן הוסיפו עליו כדי לקיים המדה שלמדה יחזקאל ברוח הקודש ומפני שלא היה צו ספוק שהדמים יתינון על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי בצאומה אמה שהיסוד אוכל בדרום ויורדין בהן בצאתם המים העוזרת בעזרה ויולצין הדמים עם המים לנחל קדרון דרך הדרום:

ו **העזרה מוחלטת** והוא שאמר עליה כאן כל העזרה וכו'. הוא מתחילת עזרת ישראל ולמעלה עד עשתי עשר אמה אחורי ההיכל כמו שיתבאר בסוף מסכתא זו ומקום זה הוא שמייצין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת והוא הנקרא מקדש מוחלט וכבר ביארנו פעמים שזה הוא ת"ק שאומר ששערי העזרה הן י"ג אצל חכמים אומרים שבע ונותנים טעם ששלש עשרה השתחויות כנגד י"ג פרלות שהיו בקורג כמו שהקדמנו בפרק זה:

הדרן עלך הר הבית

לא זכר גובה המזבח כולו לפי שהוא מפורסם שלא נשמנה לא הוסיף ולא גרע אמרו המזבח שעשה משה י' אמות ושעשה שלמה י' אמות ושעשו בני הגולה י' אמות והא כתיב ג' אמות קוממו משפת מערכה ולמעלה וכבר נתבאר שגבוה י' אמות ואמה יסוד וממשה (וה' אמות) סוכב וג' מקום מערכה ואמה קרנותיו לפי שכל קרן הוא אמה על אמה על רוס אמה ואני אציר אמותו ואכתוב מדותיו בצאמות כמו שאמרנו משנה זו ואח"כ אשוב ואלקדק בשעריו ואזכור מה שנתבאר בהש"ס בגמרת מנחות לפי שהקפידה על מדת המזבח נמורה גדולה מאד וכן על מקומו ונאמר צדצת הימים (א כב) כשיחד להם מקום המזבח שנאמר ויאמר דוד זהו בית ה' אלהים זהו מזבח לעולה לישראל ואמרו רבותינו ז"ל (ט' אמר ר"א ראה מזבח בני ומיכאל השר הגדול עומד עמם מן הגולה א' שהעיד להם על המזבח ואחד שהעיד להם על מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמתקייצין אע"פ שאין ציט. וענין מה שנתנו על המזבח שהוא העיד ברוקא פליג ואמר כנגד י"ג עפרים תקנו השתחוואות ואכל כל שער ושטיח היו משתחוין; שער הדקף, שרדן שם היו מביאין עצים למערכה; שער המבורות, הוא שער הקיבן לדעיל; שבו הרים פספסין. (היו) כדאיחא בימאי דף ג' ע"ש הקיבן, והו שער הקיבן שבצפון לדעיל: שער הנשיים. שם נכנסות נשים לטמון על קרבנות לרבי יוסי ולרבי יהודה לעבוד על קרבנן; שער השיר. (למון) על קרבנות כלי השיר כי היה טמון לבית המבחשים כדאמרין בסוף תמיד שגמרו על השולחן החלבית ומנחת:

המזבח היה ו שלשים ושתיים על ל"ב ^{סו} עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמצא שלשים על שלשים עלה חמשה וכנס אמה זה הסוכב כ"ח על כ"ח מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ו על כ"ו מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ד על כ"ד מקום מערכה א"ר יוסי מתחילה לא היה אלא כ"ח על כ"ח כונס ועולה במדה זו עד שנמצא מקום המערכה ב' על כ' (וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ארבע אמות מן א"ו הצפון וד' אמות מן המערב כמין גמא שנאמר ויהאריאל י"ב ארך בשתיים עשרה רחב רבוע יכול שאינו אלא י"ב על י"ב ומציא כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד רבעיו סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין הדמים ועל פני כל המערב ואוכל

המזבה פרק שלישי מדות

א ב המזבה נו' עלה אמה וכנס אמה עלה ה' וכנס אמה. הכניסה שלא היה שם כניסה לח חקשיז ואותן ג' כמזבות במקרא וג' אמות קוממו משפת סוכב ולמעלה ושנויות הן צפ' איהו מקומן (דף נד.). וזו סוכב. וחזר ומציא מלבן של כ"ח על כ"ח ועלו (ט' אמה זהו מקום מערכה וחזר ומציא מלבן אמה על אמה וגבשו אמה זהו קרן וכן לכל קרן (כ) וקרן הוסיפו עליו כדי לקיים המדה שלמדה יחזקאל ברוח הקודש ומפני שלא היה צו ספוק שהדמים יתינון על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי בצאומה אמה שהיסוד אוכל בדרום ויורדין בהן בצאתם המים העוזרת בעזרה ויולצין הדמים עם המים לנחל קדרון דרך הדרום:

ו **העזרה מוחלטת** והוא שאמר עליה כאן כל העזרה וכו'. הוא מתחילת עזרת ישראל ולמעלה עד עשתי עשר אמה אחורי ההיכל כמו שיתבאר בסוף מסכתא זו ומקום זה הוא שמייצין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת והוא הנקרא מקדש מוחלט וכבר ביארנו פעמים שזה הוא ת"ק שאומר ששערי העזרה הן י"ג אצל חכמים אומרים שבע ונותנים טעם ששלש עשרה השתחויות כנגד י"ג פרלות שהיו בקורג כמו שהקדמנו בפרק זה:

לא זכר גובה המזבח כולו לפי שהוא מפורסם שלא נשמנה לא הוסיף ולא גרע אמרו המזבח שעשה משה י' אמות ושעשה שלמה י' אמות ושעשו בני הגולה י' אמות והא כתיב ג' אמות קוממו משפת מערכה ולמעלה וכבר נתבאר שגבוה י' אמות ואמה יסוד וממשה (וה' אמות) סוכב וג' מקום מערכה ואמה קרנותיו לפי שכל קרן הוא אמה על אמה על רוס אמה ואני אציר אמותו ואכתוב מדותיו בצאמות כמו שאמרנו משנה זו ואח"כ אשוב ואלקדק בשעריו ואזכור מה שנתבאר בהש"ס בגמרת מנחות לפי שהקפידה על מדת המזבח נמורה גדולה מאד וכן על מקומו ונאמר צדצת הימים (א כב) כשיחד להם מקום המזבח שנאמר ויאמר דוד זהו בית ה' אלהים זהו מזבח לעולה לישראל ואמרו רבותינו ז"ל (ט' אמר ר"א ראה מזבח בני ומיכאל השר הגדול עומד עמם מן הגולה א' שהעיד להם על המזבח ואחד שהעיד להם על מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמתקייצין אע"פ שאין ציט. וענין מה שנתנו על המזבח שהוא העיד ברוקא פליג ואמר כנגד י"ג עפרים תקנו השתחוואות ואכל כל שער ושטיח היו משתחוין; שער הדקף, שרדן שם היו מביאין עצים למערכה; שער המבורות, הוא שער הקיבן לדעיל; שבו הרים פספסין. (היו) כדאיחא בימאי דף ג' ע"ש הקיבן, והו שער הקיבן שבצפון לדעיל: שער הנשיים. שם נכנסות נשים לטמון על קרבנות לרבי יוסי ולרבי יהודה לעבוד על קרבנן; שער השיר. (למון) על קרבנות כלי השיר כי היה טמון לבית המבחשים כדאמרין בסוף תמיד שגמרו על השולחן החלבית ומנחת:

העליונים: והיסוד. היה מהלך כל אורך הצפון והמערב ונכנס בדרום אמה אחת ובמזרח אמה וחמורה לא היה לו יסוד כזה ומפרש טעמא בפרק איהוהו מקומן דף גג:] לפי שלא היתה בחלקו של בנימין דכתיב ביה בבקר יאכל עד [בראשית מט] ומתרגמינן באחסנתה' ויהני מקדישא והיינו בית שיש אבל בבית ראשון שהיה מזבח קטן מן הדרום ד' אמות היה כל המזבח לצד הדרום בחלקו של בנימין והיה היסוד מהלך על פני דרום אבל רוח מזרחית לא נשתנה כשהיה בחלקו של יהודה אף בבית ראשון והא ממעטין קרן דרומית מזרחית משום שלא היה לו יסוד היינו בבית שני א"נ אף בבית ראשון לא חשיב קרן דרומית מזרחית קרן של יסוד כיון שלא היה לו יסוד אף במורה כמו ל שאר קרנות ומה שנתבשו הספרים לגרס ד' אמות מן הצפון ג"ל דמשום קשישא וזו שהוקשה להם מה שהיה יסוד בדרום בבית ראשון ולכן שמו והוספת בצפון כדי שלא ישתנה הדרום ולא נתנו אל לבם המשיניות במכחישות גרסתן:

ר"ש

א ב המזבה נו' עלה אמה וכנס אמה עלה ה' וכנס אמה. הכניסה שלא היה שם כניסה לח חקשיז ואותן ג' כמזבות במקרא וג' אמות קוממו משפת סוכב ולמעלה ושנויות הן צפ' איהו מקומן (דף נד.). וזו סוכב. וחזר ומציא מלבן של כ"ח על כ"ח ועלו (ט' אמה זהו מקום מערכה וחזר ומציא מלבן אמה על אמה וגבשו אמה זהו קרן וכן לכל קרן (כ) וקרן הוסיפו עליו כדי לקיים המדה שלמדה יחזקאל ברוח הקודש ומפני שלא היה צו ספוק שהדמים יתינון על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי בצאומה אמה שהיסוד אוכל בדרום ויורדין בהן בצאתם המים העוזרת בעזרה ויולצין הדמים עם המים לנחל קדרון דרך הדרום:

ו **העזרה מוחלטת** והוא שאמר עליה כאן כל העזרה וכו'. הוא מתחילת עזרת ישראל ולמעלה עד עשתי עשר אמה אחורי ההיכל כמו שיתבאר בסוף מסכתא זו ומקום זה הוא שמייצין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת והוא הנקרא מקדש מוחלט וכבר ביארנו פעמים שזה הוא ת"ק שאומר ששערי העזרה הן י"ג אצל חכמים אומרים שבע ונותנים טעם ששלש עשרה השתחויות כנגד י"ג פרלות שהיו בקורג כמו שהקדמנו בפרק זה:

המזבח היה ו שלשים ושתיים על ל"ב ^{סו} עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמצא שלשים על שלשים עלה חמשה וכנס אמה זה הסוכב כ"ח על כ"ח מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ו על כ"ו מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ד על כ"ד מקום מערכה א"ר יוסי מתחילה לא היה אלא כ"ח על כ"ח כונס ועולה במדה זו עד שנמצא מקום המערכה ב' על כ' (וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ארבע אמות מן א"ו הצפון וד' אמות מן המערב כמין גמא שנאמר ויהאריאל י"ב ארך בשתיים עשרה רחב רבוע יכול שאינו אלא י"ב על י"ב ומציא כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד רבעיו סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין הדמים ועל פני כל המערב ואוכל

לא זכר גובה המזבח כולו לפי שהוא מפורסם שלא נשמנה לא הוסיף ולא גרע אמרו המזבח שעשה משה י' אמות ושעשה שלמה י' אמות ושעשו בני הגולה י' אמות והא כתיב ג' אמות קוממו משפת מערכה ולמעלה וכבר נתבאר שגבוה י' אמות ואמה יסוד וממשה (וה' אמות) סוכב וג' מקום מערכה ואמה קרנותיו לפי שכל קרן הוא אמה על אמה על רוס אמה ואני אציר אמותו ואכתוב מדותיו בצאמות כמו שאמרנו משנה זו ואח"כ אשוב ואלקדק בשעריו ואזכור מה שנתבאר בהש"ס בגמרת מנחות לפי שהקפידה על מדת המזבח נמורה גדולה מאד וכן על מקומו ונאמר צדצת הימים (א כב) כשיחד להם מקום המזבח שנאמר ויאמר דוד זהו בית ה' אלהים זהו מזבח לעולה לישראל ואמרו רבותינו ז"ל (ט' אמר ר"א ראה מזבח בני ומיכאל השר הגדול עומד עמם מן הגולה א' שהעיד להם על המזבח ואחד שהעיד להם על מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמתקייצין אע"פ שאין ציט. וענין מה שנתנו על המזבח שהוא העיד ברוקא פליג ואמר כנגד י"ג עפרים תקנו השתחוואות ואכל כל שער ושטיח היו משתחוין; שער הדקף, שרדן שם היו מביאין עצים למערכה; שער המבורות, הוא שער הקיבן לדעיל; שבו הרים פספסין. (היו) כדאיחא בימאי דף ג' ע"ש הקיבן, והו שער הקיבן שבצפון לדעיל: שער הנשיים. שם נכנסות נשים לטמון על קרבנות לרבי יוסי ולרבי יהודה לעבוד על קרבנן; שער השיר. (למון) על קרבנות כלי השיר כי היה טמון לבית המבחשים כדאמרין בסוף תמיד שגמרו על השולחן החלבית ומנחת:

					
		המזבח	המזבח		
		יסוד בנימין	יסוד בנימין		
		מזרח	מזרח		
		יהודה	יהודה		
מזרח	מזרח			מזרח	
מערב	מערב			מערב	

^[1] והערבץ פ"י בעזרת ישראל: (ג) כ"ג שעליו נונגס ואורסיים: (ג) וע"י פ"יש"י בצומס דף נד. ד) כ"ל אל ארבעת רבעיו: (ז) כ"ג גימל' יונת שהיא כמין קץ פסוחה מאוהות מנלפ"י:

מסורת הש"ס

א) וימא טו. מנחות טו:
ב) שקלים ט: וכל המשנה,
ג) וימאה טו: (ז) וצומס כד.
ד) ומנחות טו: (ט) נסוח
מה: (ו) וצומס סא: (ז) כ"ל הדרום, (ח) בכורות יז. וצומס נג. מנחות טו: (ט) וצומס נה,
(י) שיה בשוה לל"ל ועי"ך,
(יא) וז"ל ג' אמות, (ב) שייך לקדק שאחר זה, (ט) ג"ח גג,
(ד) וצומס סבג, (ז) גס,]

הגהות הב"ח

א) בפרישו ר"ש ד"ה זהו סוכב וכו' וקטן הס"ד וזו' ות"כ מ"ה הוסיפו וכו' שלא היה צו בלאויו מקום מערכה ספק הס"ד:

פ' הרא"ש (המשך)

עזרה [וחב] רבוע יכול שאינו אלא י"ב על י"ב כשהוא אומר (ז) על ארבע רבעים היה אומר מואצעות הוא מורד: אביר רבי יוסי מתחילה. בבית ראשון לא היה כל המזבח אלא כ"ח על כ"ח וכשכנו אמה יסוד ואמה סוכב ואמה קרנות ואמה מקום הלוך רגלי הכהנים נשאר מקום המערכה כ' על כ' והיינו דכתיב דרבתי הימים (ב' ד') ויעש (שלמה את) מזבח הנחשת שערים אמה ארוכו ועשרים אמה רחבו מקום מערכה קא חשיב מזבח אבנים היה ועשאו תחת המזבח הנחשת שעשאו משה: הוסיפו ע"י ד' אמות מן הדרום כמין גמא. כף יונת הדרום] ולא כמז שכתוב בספרים ד' אמות מן הצפון דמפרש בפרק קדשי קדשים [דף סא:] משום שיתין הוסיפו שהיו מתחילה חוץ למזבח והביטו אתון שיהיו תחת המזבח והניסוך היה בקרן דרומית מערבית כדיתן בבסכת תמיד [פ"ז מג'] מהיכן הוא מתחיל מקרן דרומית מזרחית מערבית (צפונות) מערבית צפונות דרומית נתנו לו יין לנסך [כו:] ותנן גמי בפרק קדשי קדשים [דף גג.] חטאת העוף היתה נשנית על קרן דרומית מערבית כו' וג' דברים היו משפשים למעלה ניסוך המים הייין [וכו.]: וזומס הסקרא. צבע אדום: חוגרו באמצע. מקרן כל המזבח אמה אחת למטה מן הסוכב: הברייא בין דמים תעלייהו. חטאת בהמה ועלת העוף: א"רמים התחתונים. שאר כל הובחים חטאת העוף ודריש ליה מקרא בפ' מקומן דף גג.] דכתיב [שמות כו] והיתה השרת עד חצי המזבח התורה נתנה מחויצה להבדיל בין דמים התחתונים

עין משפט‏
נר מצוה

א מיי פ"ד מהל' ב"מ
המחיה הלכה ו':
ב ב מיי' ע"ס פ"א ה"יא':
ג ג מיי' ע"ס פ"ד הלכה ו':

שיטה מקובצת

אן איצטרימטא ס"א
ארצפרימטו ס"א איצטבא:
בן כגון דלתות האלו
המפורסר: **ג**ן היא צורת
זה והלכה כת"ק:

פ'י הרא"ש

הן והיינו דקאמר בריש עירובין (דף ג.] ג.] נאי אצלתוראות ח"א קני כמו קני עשות עשוין לניי וח"א] פסקי אדראז שהיו קורות גדולים משוקיעים בבנין לנוי א] והיותו עד פתח התחתינים ככל צד פתח הפתח אמה נמצא ארבה כ"ב אמה כי פתח האולם היה רחב כ' אמה נמצאת העליונה שלשים אמות:
וּבְרֵבָךְ. פ'י שרת אבנים היתה בין כל א' וא':
ח ברי שלא יבעט כלומר שלא יטה הכותל כי האולם היה גבוה ואין בו עליי שיהיו התקראות מהזויקים הכתלים ולכן הוצרכי לקבוע כלונטאות של ארזי מכותל לכותל להתחזק הכתלים:
היו קבועים בתקיות [האולם]. (הש"ס) ומגוינות עד סמוך לקרקע ופרחי כהונה אוחזין בהן ומטפסין ורועלים ורואים את העשרות שבהלגות החלונות עשירות ויפות מוזהבות וציירות ועולות כעץ עטרות ורואין אותן אם צריכות תיקון ואין לפרש שעולים לטייל ולראות בניוין דהא נתן לקמן [פ"ד מ"ה] דמשלשין האומנין בחיבות כרי שלא יזנו עניהן ואצ"ג לזכא מעלה בקול ומראה ריח איסורא מיהא איאב:
שנאמר והקפירות תרהי. ק"ק הדבא משמע דהך עטרות לא היו אלא חלונות מוזהבות עשירות כמין עטרות והא כתיב לעיל מהאי קרא ולקחת כסף והוב עטרות ושמת בראש יהושע בה"ג אלמא שהיו עטרות ממש שנותנין על הראש ר"ל דבי דברים (היה) צויה הנביא ליקח כסף והוב לעשות עטרות חלונות מוזהבות ועוד צויה שישמו להיושע בראש להיות כהן גדול וכן נראה נמצא בשם רבי קלונימוס איש רומי:
גפן של זהב פרישתי משנה זה בתמיד פ' ראוהו אחרי:
(ע"כ ש"ך לע"א)

הדרן ע"ך הובחב

א פתחו של חיבכ ב'ו שתיים מבפנים ושתיים מבחוץ. אצל מוזהות הסמוכות אולם כי עובי הכותל ההיכל היה ו' אמות:
שנאמר שתיים דלתות לחיבכ ולקדש. להיכל היינו לצד חוץ ולקדש היינו לצד פנים:
החיצונות **נפתחות** לתוך הפתח. ומכסות עביו של כותל ה' אמות וישאר אמה לב' המוזהות:
בתוך הפתח היו עמודות.
ו ד' חלונות נפתחו עביו של כותל הפנימית פתחו לצד חוץ והחיצונות לצד פנים והיו נקפלות לאחוריהם:
במין איצטריפוטא היו. פ'י הדלת היתה נקפלת אחוריה כמין פנקסי' (אחרי הדלת)
א ו' **ב** אמות ומחצה. כשנקפל דלת ה' אמות היו ב' אמות ומחצה:
שתיים מוסביות. משמע שהיו נקפלות וכן שתיים לדלת אחת והיו שתיים לדלת ולתרות במוזהות כלפי פנים ונקפלות ומכסות ב' אמות ומחצה והצי אמה למוזהות מכאן:
ב נפץ **את המפתח** ו**פתח את הפשפש**. בתמיד (דף ל.] פ' ששתי מפתחות היו א' [שהוא] יורד לאמת השחי וא' [שהוא] פותח כיון:
ר' יהודה **אומר** בתוך עביו של כותל היה מוהלך. באוהה הבימה עד שנמצא עומד בין שני השערים:
ופתח את החיצונות מבפנים. לצד ההיכל והפנימית לצד האולם:

לו':

ר"מ

פתחו של היכל שתיים מצפנים. בשפת עובי הכותל שצפנים לצד הצית ושתיים מצפון לשפת עובי הכותל של צד האולם:
להיכל ולקודש. להיכל כלפי חוץ ולקודש כלפי פנים:
החילונוט נפתחו נו'. וכמין אסתמרמטא דרבי יהודה פ' רבינו זכור לנוב יפה יפה במשכנות יחוקאל על המקרא:
ב לשער הגדול. ההיכל:
פשפש. פנשטרנו"ן:
נעל. הכהן את המפתח בשחרית ופתח את הפשפש שצפון השער הגדול וכנסם להתא לאחד מן התאים שצויות לפויות מזרחית של היכל הוא האחרון שצורה והיה מקלת חללו כנגד עובי כותל היכל חקקו כותלו של היכל כנגד התא ועשו פתח בתא שיכנס ממנו לעובי כותל ההיכל עד שמועג לפשפש הצפוני שאצל

עוד יתבאר צפרק הזה שעוביו של כותל ההיכל היה משש אמות. וכבר אמר שרחנו של פתח י' אמות. לפיכך כשהיו לו ז' דלתות ככל דלת ה' אמות כשיפתחו ז' הדלתות לפנים יתכסה עובי הכותל וישאר ממנו אמה וכן השני לדלת הפנימים חזרות אל פני הצית ונקפלות אל הכותל כלפנים וממכסה מה שאחורי הדלתות. ואמר ר' יהודה. שכל דלת מהס היה מפורקת והיא נקפלת לשנים כגון דבר פלוני ודימה אותו לצורה מפורסמת אלס והיו הררעב דלתות נפתחות לפנים מן הפתח כן ולפי שכל דלת מהן נקפלת לשנים כגון ב] המפורסמות אללינו היום לכל הצמים היו זו אמתים וחצי וכן צאחרים שצפנים כמו שיתבאר צורה זו (ג') והאמה הנשארת מעובי הכותל היחה מוזהה של חצי אמה צפנים ומוזהה של חצי אמה מצפון וכל זה בעוביו של כותל הפתח אחר כך הציא ראייה על זה שכל דלת מהד' היחה מתחלקת לשנים וממוצרות לחוליות כדי שמהא נקפלת ומפסקו זה ממה שאמר שמים לדלת אחת ושמי לדמות לאחרת ומה שאמר שמים מוסבות לדמות. ר"ל שנקפלות כמו שנקפלות הדלתות הממולקות:
ב הנני מצייר עכשוי ההיכל כולו עם האולם ולכתבו מנמוי צלוךך וכרוחבו כמו שיתבאר בפ' הוה ומן הצורה הוהת יתבאר לך כל מה שזכר מן הביאה לפשפש ההיכל ועוביו והילוכו בעובי הכותל כמו שאומר רבי יהודה וזלת זה מאשר זכור בפ' זה וזו היא ג] גורמתו (יד):

כבר

כבר

אחד לדרוס ואומר אני צקקן זוית של כלע זה האחרון בצפונית מזרחית שלו עשו לו פתח צמורשא דקרנתא הרי התא הוא פתוח למונה שלפניו צמורת פונה דרך הצפון שהקקן זוית משמש שני דצדדין ורגל המסיכה שם הוא צקקן הצפון שמהלכת צדידי התאים כולם ורגליה כלין צקקן התא הוא הוה נמלא פתח הקקן ממנו עולין למסיכה הרי המשנה והמקרא מכוונים ואם לא היה מונח צנית שיתמן הפתח כולו לצפון התא והיינו אחד למסיכה דמתני':
ד **הפתחו**. התא התחתונה:
ו רוחבו ורובו שש. שיעור המיקרה שש"ג שש אמות שהקורות כונסות צמגרעות החומה של היכל אמה אחת לכך נמלאת האמצעית שש רחבה ורובד שלה היא תקרה עליונה של אמצעית שכונסת היא אמה צחומה יותר ממיקרה של תחתונה לכך נמלאת העליונה רוחבו שש:
ה **לגווס הפאים**. לראות בצדק הצית:
ה ג' הולך כל פני הצפון של היכל דרך גווס הפאים:
היה מהלך צדוים. היכל מעל גווח התאים עד שהוא מגיע צדין קדש הקדשים וצין ההיכל ושם פתח לעלוית תקרה ומעויזה שעל כל אורך סיפון הצית שצפנים וצפתחה של עלייה צפנים על המערכה היו שני כלונסות וקופות למעלה כלפי גג הצית וצין הכלונסות שליכות שבהן עולין לגגה של עלייה ובראשן פספסין צראשי כלונסות של מטה שראשן טעב הופסין למטה ומורו של כלונסות הדק וזקפין למעלה שם היו פספסין וגזירין מוחזין כלפי של אמה טרקסין והן מצדליין בעליה צין עליית ההיכל וצין עליית קדשי הקדשים וצפי' הוציאו לו (דף נז.) אמרו שמים פרכות צדציר וז' כנגדן צעלייה כדי להפסיק צין ז' עליות:
וולויס. ארובות פתוחות לעליית קדש הקדשים שדרך שם משלשין את האומנין למטה צדציר לצדוק סדקי הכתלים וכדי שלא יזונו עיניהם מזוי שכינה מורדיין אותן צחיבות:
ו **ההיכל מאה על מאה**. מפורש לפניו ממזרח למערב מצפון לדרום ועל רוס מאה מפרש עכשוי:
האוטס שש אמות. המפתח גזוה מהארך שש אמה צצנין אטוס חומה סקומה וצריך לומר מעלות היו צאלוס שמהן עולים על המפתח ומורדות צהיכל לירד בהן מהמפתח:
גוצוה. [שלן כותל מהאוטס ומעלה ארבעים אמה:
אמה כיוור. ציורין וזורות צאמה אחת:
ואמתים צית ד"לפה. מקוס עשו שם אס ידלף הצית יקלח לחוץ:
ואמה סיקרה. הוא הסיפון ועליה מעויזה עובי אמה וגובה של עליה מהסיפון ומעלה ארבעים אמה ושוב אמה כיוור ואמתים צית ד"לפה צראש העלייה כמו ט' צקלע הבית ואמתים מיקרה ומעויזה למעלה כמו למטה ושלא אמות מעקה סציב גג המעויזה וגג עשוי על המעויזה משפשע ועולה עד לזוה גובהו של מעקה:
ואמה נלה עורב. מהמעקה ולמעלה שפודים נעולין צנג אמה גובהו לכלא ולמיננע העוף מעליו שלא יענף:
ר יהודה לא צידד לאמה כלה עורב ומגביה המעקה ארבע והרי ק' אמה:
מסיכה וכותלה שמהה הורדת (משם) המיס וכותלה שמהה זה שיעור המשנה אצל למקרא צריך לעשותן של עשרה מתוך שצממעט צרוחב התא מייכן שכן כתב ורוחבו הללע ארבע אמות הרי מיעט צתאים ארבע אמות מזה ומזה כנגדן הרחיב מסיכה והורדה זד' אמות למלאות ע' רחבו צהיכל לאחוריו כך השיב לי רבינו ולחצירי:
ז **הואלוס עודף** עליו נו'. מלצד החליפות צריך להרחיב כותלי האולם לצפון כנגד התא להמסיכה והכותל ולדרום כנגד התא והורדת מים וכותלה שהן י"ט אמות מזה ומזה ולורך היה לו כן לחזק ולתקף צנין גבוה כזה שכן שלמה עשאו ק"כ גזוה כדכתיב צדצירי הימים אע"פ שגובה הצית צל' כל שכן צני הגולה שהרימו היכל ק' והס עשו צאלוס ושוב נצדק צכות'י צית החליפות הרי לך מאה לפניו:
פנינים. צלשון ערבי חלפא:
צ **מאחוריו**. ע' אמה:
ו **רחבו מנפניו**. ק' אמה:

הדרן ע"ך פתחו של היכל

פתחו של היכל פרק רביעי מדות ר"ש

פתחו של היכל שתיים מצפנים. בשפת עובי הכותל של צד האולם:
להיכל ולקודש. להיכל כלפי חוץ ולקודש כלפי פנים:
החילונוט נפתחו נו'. וכמין אסתמרמטא דרבי יהודה פ' רבינו זכור לנוב יפה יפה במשכנות יחוקאל על המקרא:
ב לשער הגדול. ההיכל:
פשפש. פנשטרנו"ן:
נעל. הכהן את המפתח בשחרית ופתח את הפשפש שצפון השער הגדול וכנסם להתא לאחד מן התאים שצויות לפויות מזרחית של היכל הוא האחרון שצורה והיה מקלת חללו כנגד עובי כותל היכל חקקו כותלו של היכל כנגד התא ועשו פתח בתא שיכנס ממנו לעובי כותל ההיכל עד שמועג לפשפש הצפוני שאצל שער הגדול הרי שיכול ליכנס מפשפש להתא ועוד עשו לו פתח לאותו התא כנגד חלל ההיכל וכנסם מהתא להיכל ופותח שם לדלתו פימיות של היכל ושוב לדלתו חילויות שלו וזהו לרצנן דלקמן צמשה פתחים היו לאותו התא אחד לפשפש ואחד להיכל ולרבי יהודה לא היה צריך התא לשני פתחים הללו שהרי מפשפש היה נכנס בעובי כותל היכל ומהלך בעוביו לצד הדרום עד שעומד צין שני וזגות שערים שצשער הגדול ופתח חילויות מצפנים ממקום העובי שהוא עומד שם ופימיות של ז' היכל פתח מצפון מקוס רגליו קרי חוץ כלפי הפנימיות. רבי יהודה לא צעי להאי תא אלא ג' פתחים כשיעור לחצירוי אלא אחד מהס למסיכה כמפורש הלן וא"ו צצנין יחוקאל ה' אמות מונח לפני התא האחרון מכוחן חללו כנגד עובי כותלו של היכל לפי החשצון ואפשר להעמיד לו שני פתחים אחד לפשפש וא' להיכל צדצירי הימים וה' פתחים לו:
ג **חמשה ע"ג חמשה וחמשה על גביהם**. רוחבו התא מפורש לפניו התא שש וכותל התא חמש צין תאי המערב צין תאי הצפון אצל לאורכו לא יתמן זו שיעור לא צמשנה ולא צמקרא א ולפי חשצון הנציא צריך רבינו מנחם ג"כ ליתן ט"ו אמה צין אורך התא וכותל ואין צמקרא אלא שלשה ושששים תאים א' תן למערב על פני כל הצית וחמשה לדרום וחמשה לצפון ויוננן כך מירגס חד עסרי דסידרא ו"ח ו"ח חלל צוה על גב זה. כן הגיה ר"ש וצקן מורחים אפויים כלומר בתא שצקקן מזרחית צפויית של היכל היו חמשה פתחים אמתין לרצנן:
אחד נפשפש **ואחד** להיכל. כבר פירשנו לצדריהם:
ואחד למסיכה. תנא לקמן מסיכה היחה עולה מקרן מזרחית צפויית לקרן צפויית מערבית צצה היו עולין לגגות התאים וצמקרא כתב ופתח הללע למונה פתח אחד דרך הצפון ופתח

אחד לדרום ואומר אני צקקן זוית של כלע זה האחרון בצפונית מזרחית שלו עשו לו פתח צמורשא דקרנתא הרי התא הוא פתוח למונה שלפניו צמורת פונה דרך הצפון שהקקן זוית משמש שני דצדדין ורגל המסיכה שם הוא צקקן הצפון שמהלכת צדידי התאים כולם ורגליה כלין צקקן התא הוא הוה נמלא פתח הקקן ממנו עולין למסיכה הרי המשנה והמקרא מכוונים ואם לא היה מונח צנית שיתמן הפתח כולו לצפון התא והיינו אחד למסיכה דמתני':
ד **הפתחו**. התא התחתונה:
ו רוחבו ורובו שש. שיעור המיקרה שש"ג שש אמות שהקורות כונסות צמגרעות החומה של היכל אמה אחת לכך נמלאת האמצעית שש רחבה ורובד שלה היא תקרה עליונה של אמצעית שכונסת היא אמה צחומה יותר ממיקרה של תחתונה לכך נמלאת העליונה רוחבו שש:
ה **לגווס הפאים**. לראות בצדק הצית:
ה ג' הולך כל פני הצפון של היכל דרך גווס הפאים:
היה מהלך צדוים. היכל מעל גווח התאים עד שהוא מגיע צדין קדש הקדשים וצין ההיכל ושם פתח לעלוית תקרה ומעויזה שעל כל אורך סיפון הצית שצפנים וצפתחה של עלייה צפנים על המערכה היו שני כלונסות וקופות למעלה כלפי גג הצית וצין הכלונסות שליכות שבהן עולין לגגה של עלייה ובראשן פספסין צראשי כלונסות של מטה שראשן טעב הופסין למטה ומורו של כלונסות הדק וזקפין למעלה שם היו פספסין וגזירין מוחזין כלפי של אמה טרקסין והן מצדליין בעליה צין עליית ההיכל וצין עליית קדשי הקדשים וצפי' הוציאו לו (דף נז.) אמרו שמים פרכות צדציר וז' כנגדן צעלייה כדי להפסיק צין ז' עליות:
וולויס. ארובות פתוחות לעליית קדש הקדשים שדרך שם משלשין את האומנין למטה צדציר לצדוק סדקי הכתלים וכדי שלא יזונו עיניהם מזוי שכינה מורדיין אותן צחיבות:
ו **ההיכל מאה על מאה**. מפורש לפניו ממזרח למערב מצפון לדרום ועל רוס מאה מפרש עכשוי:
האוטס שש אמות. המפתח גזוה מהארך שש אמה צצנין אטוס חומה סקומה וצריך לומר מעלות היו צאלוס שמהן עולים על המפתח ומורדות צהיכל לירד בהן מהמפתח:
גוצוה. [שלן כותל מהאוטס ומעלה ארבעים אמה:
אמה כיוור. ציורין וזורות צאמה אחת:
ואמתים צית ד"לפה. מקוס עשו שם אס ידלף הצית יקלח לחוץ:
ואמה סיקרה. הוא הסיפון ועליה מעויזה עובי אמה וגובה של עליה מהסיפון ומעלה ארבעים אמה ושוב אמה כיוור ואמתים צית ד"לפה צראש העלייה כמו ט' צקלע הבית ואמתים מיקרה ומעויזה למעלה כמו למטה ושלא אמות מעקה סציב גג המעויזה וגג עשוי על המעויזה משפשע ועולה עד לזוה גובהו של מעקה:
ואמה נלה עורב. מהמעקה ולמעלה שפודים נעולין צנג אמה גובהו לכלא ולמיננע העוף מעליו שלא יענף:
ר יהודה לא צידד לאמה כלה עורב ומגביה המעקה ארבע והרי ק' אמה:
מסיכה וכותלה שמהה הורדת (משם) המיס וכותלה שמהה זה שיעור המשנה אצל למקרא צריך לעשותן של עשרה מתוך שצממעט צרוחב התא מייכן שכן כתב ורוחבו הללע ארבע אמות הרי מיעט צתאים ארבע אמות מזה ומזה כנגדן הרחיב מסיכה והורדה זד' אמות למלאות ע' רחבו צהיכל לאחוריו כך השיב לי רבינו ולחצירי:
ז **הואלוס עודף** עליו נו'. מלצד החליפות צריך להרחיב כותלי האולם לצפון כנגד התא להמסיכה והכותל ולדרום כנגד התא והורדת מים וכותלה שהן י"ט אמות מזה ומזה ולורך היה לו כן לחזק ולתקף צנין גבוה כזה שכן שלמה עשאו ק"כ גזוה כדכתיב צדצירי הימים אע"פ שגובה הצית צל' כל שכן צני הגולה שהרימו היכל ק' והס עשו צאלוס ושוב נצדק צכות'י צית החליפות הרי לך מאה לפניו:
פנינים. צלשון ערבי חלפא:
צ **מאחוריו**. ע' אמה:
ו **רחבו מנפניו**. ק' אמה:

מסורת הש"ם

א עירובין ג, ב, ג, ש"ך לדף
א ו"ח א"ו, א, ג] נ"ח ולפי החשצון
של רבינו מנחם צריך ג"כ],
ד בקרוי יעב"ך,

תורה אור השלם

1. ושתיים דלתות להיכל ולקדש:

2. ושתיים דלתות לדלתות שתיים מוסביות לדלתות שתיים לדלת אחת ושתי דלתות לדלתות:

3. יחזקאל מא כד ויאמר אלי ידוה

השער הזה סגור ידוה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי ידוה אלהי וישךאל בא בו ודוה סגור:
יחזקאל מד ב

^[1] צ' והיחה עומדת התחתונה:
ג נ"ל שצ"ל צין פימיות צין חילויות עומדות בתוך עובי הכותל הפנימיות נפתחות לצד כו':
ד צ"ל הנקפלות זו אחוריו זו ועי' רש"י יחוקאל תא:

מסורת הש"ס

(6 פסחים כו, ב) וימא [כג, א] מ"ק ט. וי"ג, (7 ז"ב ט"א,

תורה אור השלם

1. היצוּע והיציָעוּ התחנקה חמש באָמה רַחֲבָה וְהתיכּנה שש באָמה רַחֲבָה והשלישית שבע באָמה רַחֲבָה פי מוגרעות נתן לבית סביב הרצה לבלתי אָחו בקירות הבית:

מ"א ו ו
2. היו אַריאל אַריאל קרית קָהוּ דוד סוף שָׁהוּ על שָׁהוּ הַיָּמִים יִקָּפֵה ישעיה כט א

פי' הרא"ש

ג. אָתָּה חזרי הדרים קטנים היו שם סביב ההיכל וקדש הקדשים: **ואחד אֲמַסְיָבָה**, מפרש לקמן: **ואחד אֲשַׁפְּשֵׁשׁ** וא' אֲרִיבֵל. כדאמרי רבנן לעיל דנגנס מן הפשפש לתא ומן התא להיכל: ד' התחוננה חמשה. התא היה רחב ה' מדרום לצפון: ורוב שש עובי הכותל של היכל היה שש אמות עד תרתם התא ואז היה מתקצר אמה כדכתיב (מ"א ו') כי מגרעות נתן לבית סביב והיה מנחם התקרה עליו והיינו דקתני ההרוב שש האמצעית ו' עם הרובד והעליונה ו' עם הדרום וכותל ההיכל היה עביו ה' והא דנתן לקמן (מ"ז) וכותל ההיכל ו' היינו כנגד התא האמצעי: ו' ובסבה היתה עיולה.

המסכה זו לא היתה מדרגה עלה כמו בלולים אלא מדרגה חלקה היתה ומחלכת ממזרח למערב על פני כל הצפון ובקִרְן צפונית מערבית היו עולים על ראש התא וכשהגיע למערב הפך פניו לדרום ומחלך על התא כלפי המערב עד שמגיע לדרום: הגיע לדרום הפך פניו אֲמֹרָה והיה מהלך בדרום עד שמגיע אֲפַתְחָה שֵׁשׁ עָלְיִיתָ שויתה פתוחה לדרום וכל פתחי הבניינים הכל בכתב מיד ה' דאלי"כ למה לא עשה פתח העלייה בפפון ולא היה צורך להקיף המערבי: ובפתחה שֵׁשׁ עָלְיִיתָ מחוץ היו ב'גונסאות. גדולים וחוקק בהם מקום מעמד רגל לעלות ולרדת בהן: ולוֹלֵיץ היו פתוחין. כחלולים שבין בית לעלייה כך היתה בתקרה חרוין והיו משלשלין בהן האומנין בתבות שיש בהן ג' מחיצות ויושבין בהן ואפי' שאין בה מעלה

איסור מיהא איכא: ו' והדיכ' ק' ע"ף ק'. באורך וברוחב באורך עם האולם ותאים כדפרשין וברוחב לא כל ההיכל אלא מקום האולם: **האומם ו' אמות**. י"מ אוטם יסוד ולא נהירא דלשון אוטם לא משמע הכי ועוד למה מנה היסוד שתחת הקרקע ואינו נראה ככלל בנין גובה הבית ועוד אי"א דבנין גדול כזה לא היה לו יסוד אלא ו' אמות ונראה דיסוד לא קחשיב אלא לאחר

י"ב

ג. כבר אמרנו בתמיד שתא נקראת ההרחקה שיש צין שתי הכתלים וכשתסתכל בצורת ההיכל שזיירנו תמצא בצפון חמשה הרחקות והס כותל מסבב ומסבב וכותל התא והתא ההיכל וכמותם צדרוס לפיכך אמר שעל אלו חמשה הרחקות היו חמשה תאים ועל חמשה תאים ג' שניים והוא מ"ש חמשה על גבי חמשה וחמשה על גבם עד שהיו שלש שורות של תאים וכן גורתם (טו) וכיוצא בו היה צדרוס ואל יטעך שקרא אותם כותל ומסבב וכותל התא והתא וכותל ההיכל ואח"כ חזר וקראם כולם תאים לפי שהרחקה שיש צין שני הכתלים הוא התא וכולם תאים אצל כותל המסיבב וכותל התא וכותל ההיכל לא היה כותל סתום אלא שני כותלים וצנייהם הרחקה כמו שזיירנו ולקנת התאים היו שמות כגון שקרא השורה התחתונה מהם מסיבב וצית הורדת המים וזולתם כמו שכתבנו בצורה וכמו שזכר בפרק זה וכשתסתכל בצורה ג"כ תמצא במערב שלשה הרחקות והס כותל התא והתא ושנים על גביהם ד' כן (טו). ומה שאמר כאן לפשפש אחד. ר"ל לתא שיש בו הפשפש הנפוני שבו נכנסין להיכל וחו הפתח שהיה בצפוניו של תא שהיה לו חמשה פתחים והתא הזה היה צשורה אמצעית מהתאים והוא שעל גבי המסבב.

ה[ד] הייע. הס הגוזטראות המקיפות להיכל מנחון וסיהת גוזטרא לכותל המסבב יותר רחבה מן התחתונה והעליונה יותר רחבה מנחון וסיהת גוזטרא אמצעית כדי שלא יהא אפשר להדקכ בזכותו והוא מה שאמר כי מגרעות נתן לבית וגו' וכן היה מוקף כל ההיכל מנחון לכותל המסבב ג' גוזטראות כלורה זו (ז'): ה' הקפה זו שמקף ההיכל עד שגיע אל העליה היא צמון התאים המקיפים להיכל כמו שזיירנו. ועכשיו אמרו שהיתה עליה על ההיכל ו' וקדש הקדשים ובקרקע עלייה היה דבר מצדיל צין קירוי ההיכל וצין קירוי קדש הקדשים. ולול. הוא פתח קטן ולפיכך אמר שלול היה צקרקע העליה פתוח אל קדש קדשים ליכנס בהם האומנים אל קדש הקדשים אם יטערך לתקן שום דבר והואיל זוכרנו האומנים נלמרו כאן שאם נלטערך בנין צמון ההיכל משתדלים ומכוונין שיהיה האומן כהן כשר ואם אי אפשר שלא נמצא אלא ישראל יכנס וכתבו בתוספתא דכלים הטומאה מנזה כהנים אין כהנים נכנסין

פתחו של היכל פרק רביעי מדות י"ג

לויס אין לויס נכנסין ישראלים מנזה כטוריס אין טהוריס נכנסין טומאים מנזה בתמימיים אין תמימיים נכנסין צעלי מומין מנזה שיכנסו צתיבות אין שם מיצות יכנסו דרך פתחים: ו' זכר מדת גבהו ואח"כ יזכור ארכו ורחבו. ואוטם. הוא בנין אטום שצניים צנוף הקרקע יסוד ועליו מעמידין הכתלים.

וכיור. הוא פיתוח והספירות שמפתחים הכנאים כקד וצבאצבים ולפעמים אומרים כיוזן וזיוזן ר"ל פיתוחין וזיוזין. ולדף. שם טיף המים מן הקירוי והיה נוהג אצלם צנינים לעשות לצית שני קירויים קירוי למעלה מחזירו ומונים צין שניה מעט הרחקה וקורים אותו החלל צית הדילפה על סם הדלף כדי שאם יטיף הקירוי העליון יעמדו מים באותו החלל. ותקרה. קירוי ז' הקורות צלצד. ומעויבה. היא הסוד והאצנים שנותנין על הקירוי ככר פירשנו זה צבוקה. וכלה עורב. מאכל העורצין לפי שהיה מקיף ההיכל למעלה מן המעקה מארבע רוחותיו במשך ח' של צרול גובה אמה חד כמו הסייף כדי שלא ישב עליו שום עוף על ההיכל מפני שנחתים רגליו באותו הסייף ולפיכך קורין אותה כלה עורב ואע"פ שאין לריך לזייר הכי זו צורה מה שזכר בהלכה זו מגבהו של היכל והיא מזויירת צשולי הדף (יט): ז' צורת ההיכל צאורך ורחבו ואלו המדות הנוכרות כבר ישבנו אותם בתחלת פרק זה וכשתסתכל בו תמצא כל הכתוב הזה התבאר מנחות הלוזה וכן כתבו צענין צית ראשון שארכו של היכל היה ששים ורחבו עשרים והיה קודש הקדשים שלישייתו כמו נמשכן והוא עשרים אמה והיכל ארבעים. והכותל המצדיל צין טרקסין. היה בו פתח ועליו פרוכת אחד ונולד להם ספק צצית שני על עובי כותל הקדשים אס היה נכלל עם הארבעים של היכל ויהיה רוחק הפרוכת מכותל מערבי עשרים ואחד אמה או היה מכלל קדשי הקדשים ומהי שפת הפרוכת צשלים צלמאוס ולפיכך נתנו עובי הכותל מחוץ למדת ההיכל וקדש הקדשים ונותנין עליו פרוכת מצפנים ופרוכת מנחון והיה טערקסין צין שתי פרוכות והיה צין שתיין אמה כמו שציארנו בחמישי ט' מכפורים והיה כולו ר"ל כל ההיכל מאה על מאה היו מטיין הצנין מעט לצד מערב וכשימשך לצד המזרח מתרחב כדמות האריה שהוא רחב מלפניו וצר מאחוריו כגון זה (יט):

הדרן עלך פתחו של היכל

אמות היה מעקה: ז' ממזרח למערב מאה כותל האולם חמש והאולם אחד עשר כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה אמה טרקסין ב' ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ה' מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסבב חמש והמסבב שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה א' כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המים שלש אמות והכותל חמש אמות האולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות ב' ששם גונזים את הסכינים ' וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר ² והוי אריאל [אריאל] קרית חנה דוד מה הארי צר מאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

הדרן עלך פתחו של היכל

עין משפט

גר מצוה

ד א מיי פ"ד מהל' צית המזירה הלכה י:
ה ב מיי שם הלכה יא:
ו ג מיי שם הלכה ט:
ז ד מיי שם הלכה יב:
ח ה מיי שם הלכה יג:
ט ו מיי שם הלכה ג:
י ז מיי שם הלכה ד:
יא ח מיי שם הלכה ה:
יב ט מיי פ"א מהל' כלי המקדש הל' טו:
יג י מיי פ"ד מהל' צית המזירה הלכה ט:

שיטה מקובצת

א] הגיע לדרום הפך פניו למזרח: ב] טרקסין עיין בערך טרקסין אות ט' ובכ"ה דכלאים ה' ה': ג] תאים היו חמשה תאים שניים: ד] על גביהם ומה שאמר וכן לפשפש: ה] ה' אלו היציעים: ו] ההיכל ועל קדש אות ו' נמחק: ז] קירוי הנחת הקורות: ח] בחשק ג"א ג' דקדע של: ט] מכפורים ג"א ג' מקדושי:

6] נראה לדרך לומר הייע. אלו היעשים הם הגוזטראות.
7] אולי ז"ל דוקקן על צרול.
8] אלא נמצא בקדושין וישי.

פי' הרא"ש (המשך) שעלה הבנין מהארץ היה כולו אטום בלא חלל ו' אמות והיו הרצפה גבוה עד העלייה ו' אמה: **אמה ביוד**. יציגי פרחים מצויירים סביב ברחב אמה באבנים גדולות לבנין ושקעם בחומה והניחו קורה גדולה על האבנים לתת עליהן קורות התקרה לבלתי אחוז בקירות הבית: **ואמה תקרה**. עובי הקורות שעליהן: **ואמה מעויבה**. עפר ורצפה: **ואמה בלא עורב**. טבלאות של ברזל ובהם קבועות מסמרות חזין למנוע את העורבים לשכון שם שלא יביאו את הטומאה וכן היו על כל גג ההיכל ובערוך פי' שהיה צורה להבריח העופות כדרך שעושין שומרי הפירות: ז' **אמה טרקסין**. היא מחיצה המבדלת בין ההיכל ובין קדש הקדשים והיא היתה מחיצת אבנים בבית ראשון ובבית שני שהיה גבוה יותר מהראשון ולא היה יכול לעמוד בנין ורחב אמה ולהוסיף על הבנין אי"א עשו ב' פרוכות וביניהן אמה ונקרא טרקסין על שסוגרו בעד הלחות שנתנו בסיני לשון טרוקי גלי [ברכות כח.]: מן הצפון לדרום. כותל ההיכל ו' והתא ו' כנגד תא האמצעי שהיה ו' קחשיב כותל ההיכל

שהיה ו' כדפרשתי לעיל: ובית הורדת מים ג'. היה מקום שמי נפתחו נמשכין דרך שמאל שם בצנורות ועלו לים שעשה שלמה לבית הטבילה: בית החליפות. אותו העודף נקרא חליפות: **מאחוריו**. לצד מערב כי היו שם חלונות וגנוו בהן הסכינין וכתוב כבודא [א' ט] מחלפים תשעה ועשרים והיינו בנין צר מאחוריו ע' ורחבה מלפניו ק'. הדרן עלך פתחו של היכל